

Załącznik 9.

Standard dostępności dla projektów B+R+I w FENG

Spis treści

I.	Standard dostępności dla projektów B+R+I realizowanych w ramach FENG	3
II.	Standard edukacyjny i szkoleniowy	8
III.	Standard informacyjno- promocyjny (w tym organizacji wydarzeń)	9
IV.	Standard transportowy	10
V.	Standard cyfrowy	11
VI.	Standard architektoniczny.....	12
VII.	Standard produktów, sprzętu i infrastruktury.....	29
VIII.	Standard bezpieczeństwa i ewakuacji.....	41
IX.	Standard zatrudnienia i organizacji pracy	44
X.	Standard komunikacyjno-językowy.....	50

I. Standard dostępności dla projektów B+R+I realizowanych w ramach FENG

Informacje ogólne

Standard dostępności dla projektów B+R+I w Programie FENG oraz projektów dotyczących wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych i innowacji (dalej: „Standard dostępności dla projektów B+R+I w FENG”) został opracowany w odpowiedzi na potrzeby wnioskodawców, beneficjentów i instytucji systemu wdrażania Programu FENG. Jest to zbiór wskazówek mających na celu wesprzeć ww. podmioty w uwzględnianiu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami podczas realizacji projektów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych współfinansowanych ze środków Programu FENG.

„Standard dostępności dla projektów B+R+I w FENG” zawiera zalecenia oraz dobre praktyki i jest źródłem podstawowych informacji oraz zbiorem wymogów i podstaw prawnych obowiązujących w Polsce. „Standard dostępności dla projektów B+R+I w FENG” nie stanowi załącznika do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027” i nie ma mocy na równi ze „Standardami dostępności dla polityki spójności 2021–2027”, które stanowią załącznik do tych Wytycznych.

Zalecenia wskazane w „Standardzie dostępności dla projektów B+R+I w FENG” mają swoje umocowanie w postanowieniach aktów prawnych, tj. przywoływanych ustawach i rozporządzeniach oraz obowiązują na mocy prawa także podmioty wdrażające Program FENG.

Określone rodzaje projektów powinny być realizowane zgodnie z wymaganiami specyficznego dla nich modelu/standardu zapewniania dostępności, opracowanego w perspektywie finansowej 2014–2020.

Dotyczy to przykładowo:

- Modelu dostępnego parku przyrodniczego
- Modelu dostępnej szkoły
- Modelu dostępnego sądu
- Modelu dostępnej kultury
- Modeli usług społecznych (Opieki, Opieki wytchnieniowej, Opieki nad dziećmi, Rehabilitacji, Turystyki społecznej)
- Modeli wsparcia uczelni w celu zwiększenia ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

- Standardu dostępności POZ
- Standardu dostępności szpitali.

W takiej sytuacji obowiązujący model/standard ma pierwszeństwo zastosowania wobec zalecanego do uwzględniania w projektach „Standardu dostępności dla projektów B+R+I w FENG” oraz wymogów „Standardów dostępności dla polityki spójności 2021–2027”.

„Standard dostępności dla projektów B+R+I w FENG” zawiera wskazówki o charakterze edukacyjnym i informacyjnym. Zostały one stworzone, aby lepiej przygotować instytucje systemu wdrażania oraz beneficjentów do jego stosowania.

W każdym przypadku w pierwszej kolejności należy zawsze dążyć do zapewnienia zgodności produktów, usług i technologii projektu z koncepcją projektowania uniwersalnego, a dopiero w drugiej kolejności należy rozważyć zastosowanie racjonalnych usprawnień.

Standard ustanawia zalecenia dla realizacji projektów zgodnie z zasadami dostępności.

W poszczególnych naborach można jednak zachęcać wnioskodawców do podejmowania dodatkowych działań poprzez organizację naborów ukierunkowanych na dostępność lub stosowanie kryteriów premiujących czy rankingujących.

Zapewnienie dostępności na każdym etapie projektów realizowanych w FENG

Zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami w projektach realizowanych w ramach Programu jest kluczowe na każdym etapie realizacji. Dzięki temu innowacje i rezultaty projektów mogą być faktycznie dostępne i użyteczne dla wszystkich. Jednocześnie pełne dostosowanie miejsc pracy, narzędzi i procesów projektowych sprawia, że wszystkie członkinie i wszyscy członkowie zespołu mogą w pełni uczestniczyć w realizacji każdego z etapów prowadzonego projektu.

Planowanie prac

Na etapie planowania ważne jest uwzględnienie różnorodnych potrzeb użytkowniczek i użytkowników już w założeniach projektu. Konieczne jest też założenie konkretnych działań w tym zakresie – zgodnych z zasadami uniwersalnego projektowania – przewidzianych na etapie realizacji projektu. Warto przeprowadzić analizę potencjalnych barier i ograniczeń, jakie mogą napotykać osoby z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami w kontakcie z przyszłymi produktami, usługami lub technologiami projektowymi. Należy zadbać o odpowiednie konsultacje z ekspertkami i ekspertami w zakresie dostępności oraz bezpośrednio z osobami z niepełnosprawnościami lub organizacjami reprezentującymi ich interesy. W planach prac badawczo-rozwojowych warto uwzględnić testy z użytkowniczkami i użytkownikami o zróżnicowanych potrzebach, w celu zapewnienia dostępności produktów, usług i technologii projektu (ich zgodności z zasadami uniwersalnego projektowania).

Na tym etapie należy zadbać też o stworzenie przyjaznego i dostępnego środowiska pracy dla wszystkich osób zatrudnionych w projekcie. Konieczna jest analiza i weryfikacja potencjalnie potrzebnych rodzajów wsparcia i dostosowań, zapewniających, że wszystkie osoby będą mogły bez przeszkód wykonywać swoje obowiązki. Kluczowe jest również zapewnienie równych szans rozwoju zawodowego poprzez przystosowanie przestrzeni i narzędzi, a także dostosowanie planowanych szkoleń z uwzględnieniem różnorodnych potrzeb zespołu i poszczególnych osób wchodzących w jego skład.

Prowadzenie prac badawczo- rozwojowych i wdrożeniowych

Podczas realizacji prac badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych ważne jest stosowanie zasad uniwersalnego projektowania, aby tworzone rozwiązania były dostępne dla szerokiego grona użytkowniczek i użytkowników. Obejmuje to dobór technologii i narzędzi zgodnych ze standardami dostępności oraz regularne testy prototypów z udziałem osób z różnymi niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami lub organizacji reprezentujących interesy osób z niepełnosprawnościami.

Dzięki takiemu podejściu możliwe jest wprowadzanie koniecznych modyfikacji na bieżąco, co pozwala uniknąć sytuacji, w której rezultat końcowy będzie wymagał kosztownych przeróbek, by mógł spełnić potrzeby wszystkich użytkowniczek i użytkowników.

Konieczne jest też zapewnienie odpowiednich warunków pracy dla osób zatrudnionych w projekcie. Może to obejmować modyfikacje stanowisk pracy, przystosowanie sprzętu czy wsparcie technologiczne (takie jak oprogramowanie wspomagające). Ważne jest, aby wszystkie procedury badawcze oraz zasady bezpieczeństwa pracy były dostosowane do potrzeb każdej osoby z zespołu.

Upowszechnianie wyników prac

Upowszechnianie wyników badań powinno odbywać się w sposób zapewniający ich pełną dostępność i wysoki poziom zrozumiałości dla użytkowniczek i użytkowników. Dokumenty i publikacje należy przygotować w formatach dostępnych (więcej o tym w części III. Standard informacyjno-promocyjny).

Podczas konferencji i wydarzeń – szczególnie otwartych dla szerokiego grona odbiorczyń i odbiorców – poświęconych prezentacji wyników badań muszą zostać wprowadzone środki ułatwiające uczestnictwo, takie jak tłumaczenia na język migowy, napisy do materiałów wideo czy dostępność miejsc dla osób poruszających się na wózkach. Podczas konferencji i wydarzeń zamkniętych zalecane jest przeprowadzenie ankiety dotyczącej indywidualnych potrzeb uczestniczek i uczestników, w celu zapewnienia im konkretnych rozwiązań w zakresie dostępności.

Podczas upowszechniania wyników badań należy uwzględnić również dostępność publikacji oraz materiałów dla osób zatrudnionych w projekcie. Pracownice i pracownicy z niepełnosprawnościami powinny mieć możliwość wygodnego i aktywnego uczestnictwa w konferencjach, seminariach oraz innych wydarzeniach związanych z projektem i upowszechnianiem wyników prac badawczych, niezależnie od tego, czy odbywają się one stacjonarnie, czy online.

Wszystkie spotkania badawcze powinny mieć charakter włączający, dostępny i pełen szacunku dla różnorodności doświadczeń i opinii. Istotną kwestią jest używanie języka włączającego. Pozwala on na odpowiednie okazywanie szacunku różnym grupom osób i sprawia, że wszystkie akronimy lub słownictwo

specyficzne dla danej dziedziny są wyjaśnione w jasny i przystępny sposób. Kluczowe znaczenie ma też rozpoznanie różnorodnych preferencji komunikacyjnych (np. podawania ważnych informacji w sposób głosowy – osobiście lub telefonicznie, albo za pomocą wiadomości tekstowych).

Upowszechnianie rezultatów projektu

Wszystkie produkty, usługi i technologie powstałe w wyniku realizacji projektu muszą być dostępne dla różnorodnych użytkowników i użytkowniczek, w tym osób z niepełnosprawnościami. Strony internetowe, aplikacje czy materiały promocyjne należy opracować zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej.

W przypadku produktów należy zadbać o ergonomię i zrozumiałość użytkowania oraz ewentualną możliwość dostosowania produktów do indywidualnych potrzeb osób użytkujących.

Kluczowe jest też, aby osoby z niepełnosprawnościami zatrudnione w projekcie mogły uczestniczyć w procesach promocyjnych i wdrożeniowych na równi z innymi członkiniami i członkami zespołu. Powinni mieć dostęp do narzędzi i materiałów umożliwiających realizację ich zadań (np. dostępnych stron internetowych, aplikacji czy broszur). Istotne jest także wsparcie logistyczne i zapewnienie dostępności podczas wydarzeń promujących rezultaty projektów, takich jak targi czy wystawy.

II. Standard edukacyjny i szkoleniowy

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część II. Standard szkoleniowy, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Przydatne dokumenty i opracowania

W celu zapewnienia najwyższego poziomu szkoleń w zakresie ich dostępności, warto skorzystać z list kontrolnych, zawierających zestaw pytań i wskazówek, na które zamawiający usługę szkoleniową powinien odpowiedzieć sobie na każdym z etapów identyfikacji i planowania tej usługi, wyboru wykonawcy, realizacji szkoleń oraz późniejszej ewaluacji. Wprowadź listy te dotyczą szkoleń w temacie dostępności, ale wiele wskazówek ma charakter uniwersalny i przydatny dla każdego szkolenia, niezależnie od jego tematu. Listy są dostępne w publikacji: „[Rekomendacje dla zapewnienia jakości szkoleń w temacie dostępności](#)”

Podczas opracowywania elektronicznych materiałów edukacyjnych pomocny może być poradnik: „[E-podręcznik dostępny dla wszystkich. Poradnik dla twórców elektronicznych materiałów edukacyjnych](#)”.

III. Standard informacyjno-promocyjny (w tym organizacji wydarzeń)

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część III. Standard informacyjno-promocyjny, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Przydatne dokumenty i opracowania

Podczas sporządzania dokumentów elektronicznych – publikacji czy raportów – warto stosować również wytyczne dokumentu: „Standardy dostępności – dokumenty elektroniczne”

Podczas organizacji wydarzeń przydatne mogą być poradniki: „Dostępne wydarzenia w praktyce”
„WELCOME. Jak zadbać o dostępność wydarzeń międzynarodowych?”.

Jeśli organizacja wydarzeń i wystaw lub przygotowanie składu publikacji (np. pokonferencyjnej) stanowią zadanie publiczne realizowane przez podmioty inne niż publiczne – warto skorzystać z gotowych wzorów umów: „Umowy na realizację zadań publicznych zawierane z podmiotami innymi niż podmioty publiczne – obowiązki wynikające z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe propozycje zapisów ww. umów”.

Zadania publiczne to działania administracji rządowej lub samorządowej realizowane na podstawie ustaw. W zależności od sposobu działania podczas realizacji zadania można rozróżnić trzy podstawowe grupy zadań publicznych:

- 1) świadczenie lub zapewnienie wykonania usług na rzecz mieszkańców i innych podmiotów,
- 2) orzekanie z wykorzystaniem w realizacji tych zadań metod władczych, przejawiających się w uprawnieniu do wydawania decyzji administracyjnych, przyznanych na podstawie przepisów ustawowych,
- 3) stworzenie przepisów, norm i standardów, w ramach ustawowo przewidzianych upoważnień – definicja opracowana przez Główny Urząd Statystyczny.

IV. Standard transportowy

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część IV. Standard transportowy, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Przydatne dokumenty i opracowania

W poszczególnych projektach realizowanych w Programie FENG (np. w ramach projektowania/prototypowania nowych środków transportu publicznego lub elementów infrastruktury pasażerskiej) przydatne mogą być poniższe dokumenty:

- „Jak zaplanować inwestycje dostępną dla wszystkich? Standard minimum dostępności budynków, dróg, chodników i środków transportu dla osób z różnymi niepełnosprawnościami” – standard obejmujący m.in. wymagania dla taboru transportu publicznego.
- „Projektowanie uniwersalne w transporcie jest na +. Transport dla wszystkich”.

V. Standard cyfrowy

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część V. Standard cyfrowy, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Przydatne dokumenty i opracowania

W zakresie kontroli poprawności zastosowanych rozwiązań przydatna może być:

- „Lista kontrolna do badania dostępności cyfrowej strony internetowej”. Lista jest narzędziem do samodzielnego badania strony internetowej pod kątem jej dostępności cyfrowej. Przy jej pomocy możliwa jest ocena zgodności ze standardami WCAG 2.1 i z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

VI. Standard architektoniczny

Rozdział 1. Stanowiska postojowe dla samochodów osób z niepełnosprawnościami

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 1. Stanowiska postojowe dla samochodów osób z niepełnosprawnościami, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Rozdział 2. Budynki – wymagania ogólne

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Rozdział 3. Dostępność przestrzeni i funkcji

Zalecenia ogólne

→ Układ pomieszczeń

W każdym pomieszczeniu – zarówno przeznaczonym na potrzeby pracownic i pracowników, jak i osób z zewnątrz – zalecane jest zapewnienie:

- przewidywalnego układu z wydzielonymi wewnątrz ciągami komunikacyjnymi o szerokości co najmniej 1,00 m (pomiędzy meblami, elementami wyposażenia itp.),
- przestrzeni manewrowej dla wózka o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m.

Podłogi i posadzki w pomieszczeniach powinny znajdować się na jednym poziomie, a ewentualne konieczne zmiany wysokości pokonywać w miarę możliwości za pomocą spadków do 5% lub ewentualnie pochylni o zgodnym z przepisami

nachyleniu i obustronnych pochwytach. Jeśli zastosowanie pochylni nie jest możliwe, dopuszczalny jest montaż podnośnika.

Korzystanie z podnośników może być trudne dla części użytkowników i użytkowniczek, głównie z uwagi na konieczność stałego trzymania przycisku (utrudniona obsługa, szczególnie dla osób mających problemy z czynnościami manualnymi), a samo rozwiązanie często przeznaczone jest wyłącznie dla osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu, a nie dla wszystkich użytkowników i użytkowniczek (nie jest więc zgodne z zasadami projektowania uniwersalnego). Najbardziej wszechstronnym i praktycznym spośród dostępnych modeli jest podnośnik pionowy, zapewniający możliwość przemieszczania się zarówno osobom na wózkach, jak i osobom chodzącym.

→ Materiały wykończeniowe

Należy stosować nawierzchnie podłóg zapewniające stabilne oparcie, wykonane z materiału o podwyższonej odporności na ścieranie (nie powodującego jednocześnie hamowania kół wózka), o właściwościach antypoślizgowych i zapewniających dobrą przyczepność (klasa antypoślizgowości odpowiednia dla danego pomieszczenia).

Wszystkie podłogi powinny mieć jednolitą barwę (bez wzorów). Konieczne jest skontrastowanie ścian i podłóg: albo stosowanie zdecydowanie odmiennych barw, albo montaż listew przypodłogowych lub cokołów w kontrastowym kolorze. Powierzchnie ścian i podłóg powinny być matowe – nie mogą powodować odbić światła i zjawiska olśnienia.

Wszystkie dywany, wykładziny i wycieraczki powinny być przymocowane do podłoża lub w nie wpuszczone, obrzeża należy wykończyć w sposób niestwarzający zagrożenia podwijaniem oraz potykaniem się o nie. Dopuszczalne jest stosowanie wykładzin, dywanów i wycieraczek o włóknach długości nieprzekraczającej 15 mm.

Dobra praktyka

W przypadku budynków o skomplikowanym układzie zalecane jest stosowanie odmiennej kolorystyki dla różnych stref funkcjonalnych, pomieszczeń lub kondygnacji (w zależności od rodzaju i wielkości poszczególnych stref).

→ Drzwi do pomieszczeń

Drzwi do pomieszczeń (poza technicznymi) powinny mieć szerokość nie mniejszą niż 0,90 m a progi w nich – wysokość do 20 mm (optymalnie: do 10 mm).

Siła potrzebna do otwarcia drzwi otwieranych i zamykanych ręcznie nie powinna przekraczać 25 N, a w przypadku drzwi obsługiwanych za pomocą urządzeń sterujących – 15 N.

Drzwi pełne powinny być łatwe do odnalezienia na tle ściany, w której się znajdują. W tym celu konieczny jest:

- albo montaż drzwi, których cała powierzchnia jest skontrastowana w stosunku do ściany,
- albo oznaczenie ościeżnicy kolorem kontrastującym z kolorem ściany (w przypadku framug o szerokości mniejszej niż 50 mm należy zastosować pas w kontrastowym kolorze wokół ościeżnicy i skrzydła).

W przypadku drzwi przezroczystych konieczne jest oznaczenie przeszkleń przynajmniej dwoma pasami kontrastującymi, znajdującymi się na wysokości 1,30- 1,40 m (pierwszy pas), 0,90–1,00 m (drugi pas).

→ Włączniki i gniazda elektryczne

Włączniki należy montować na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m od poziomu posadzki do środka elementu. Gniazda wtykowe należy montować na wysokości 0,40-1,00 m powyżej poziomu posadzki do środka elementu (chyba, że wysokość lub miejsce montażu gniazda wynika ze specyfikacji sprzętu, dla którego jest przewidziane).

W przypadku zarówno włączników, jak i gniazd elektrycznych, konieczne jest:

- zapewnienie możliwości obsługi jedną ręką, bez konieczności obracania, mocnego chwytania i ściskania,
- zapewnienie kontrastu z tłem – możliwe jest albo stosowanie elementów w kolorze skontrastowanym w stosunku do ściany, albo stosowanie wokół nich kontrastowych ramek.

Dobra praktyka

Zalecany jest montaż poszczególnych elementów zawsze w tych samych miejscach (np. włączniki światła na ścianie przy drzwiach, po stronie klamki).

Stanowiska obsługi i punkty informacyjne

Stanowiska obsługi i punkty informacyjne należy lokalizować w miejscu łatwym do odnalezienia z głównej strefy wejściowej do budynku (lub jego części, zajmowanej przez organizację) oraz z głównych ciągów komunikacji pionowej i poziomej w budynku, ale też w takim miejscu, by stojące przy niej osoby (np. klientki i klienci) nie utrudniały przejścia innym osobom. Powinny być one umieszczane w miejscach oddalonych od potencjalnych źródeł hałasu lub z zastosowaniem elementów wygłuszających/ograniczających hałas.

Przynajmniej w jednym wybranym stanowisku obsługi danego rodzaju (jeden punkt informacyjny, jedno stanowisko obsługi) zalecane jest zapewnienie możliwości tłumaczenia na PJM (zdalnego lub bezpośredniego) oraz montaż pętli indukcyjnej, oznakowanej odpowiednim piktogramem:

→ Oświetlenie

Stanowiska obsługi i punkty informacyjne należy oświetlać jasnym światłem niepowodującym zjawiska olśnienia o natężeniu 300 lx. Należy unikać odbić światła i zbyt kontrastowych cieni oraz źródeł światła znajdujących się za plecami osoby pracującej. Należy natomiast oświetlić jej twarz w taki sposób, by umożliwić klientkom i klientom czytanie z ruchu warg oraz spostrzeganie mimiki twarzy, jednocześnie dbając o komfort osoby pracującej (unikać możliwości jej oślepienia).

→ Dostępna lada/kontuar

Przed ladą/kontuarem (jeśli się znajdują) należy zapewnić przestrzeń manewrową o wymiarach minimalnych 1,50 x 1,50 m.

Na odcinku długości co najmniej 0,90 m blat powinien znajdować się na wysokości nieprzekraczającej 0,80 m. Obniżenie blatu należy umieszczać z przodu lady/ kontuaru, nie z boku lub z tyłu. W przypadku wysuniętego blatu konieczne jest zapewnienie przestrzeni pod nim o wysokości min. 0,70 m, szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 0,60 m – lub największej, jaka jest możliwa.

⚙️ Dobra praktyka

Zalecane jest ograniczanie użycia szyb i przeszkleń w obrębie lad i kontuarów. W przypadku, w którym są one konieczne, dobrą praktyką jest zapewnienie możliwości ich demontażu lub wyposażenie lady/kontuaru w system głośnomówiący (interkom).

Na kontuarach/ladach dobrze jest stosować kontrastowe i wyróżniające się dotykowo podkładki z informacją brajlowską o rodzaju stanowiska.

Wystawy i targi

W przypadku przestrzeni wystaw i targów konieczne jest zapewnienie przewidywalnego układu pomieszczeń i przestrzeni z wydzielonymi ciągami komunikacyjnymi.

Wymagania i zalecenia dotyczące ciągów komunikacyjnych zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2.

Budynek – Komunikacja pozioma budynku, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Przed eksponatami, stanowiskami targowymi i elementami ich wyposażenia należy zapewnić przestrzeń manewrową o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m.

Elementy wyposażenia (np. stojaki, postumenty, regały), szczególnie wiszące lub wystające z poziomu ściany, należy wyróżnić kontrastowym kolorem – powinny być łatwe do zauważenia w stosunku do tła.

⚙️ Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie podświetleń w poziomie podłogi w formie listwy lub ciągu punktów świetlnych, wyznaczających kierunek i przebieg komunikacji w przestrzeniach o mniejszym natężeniu światła.

→ Stoły i gabloty ekspozycyjne

W przypadku stołów i gablot ekspozycyjnych konieczne jest wykonywanie ich ze szkła nieodbijającego światła oraz zapewnienie oświetlenia niepowodującego zjawiska olśnienia lub innego rodzaju dyskomfortu użytkowników i użytkowników przestrzeni.

Blat należy umieszczać na wysokości maksymalnie 0,80 m, z zapewnieniem przestrzeni pod nim o wysokości min. 0,70 m, szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 0,60 m (lub największej, jaka jest możliwa).

→ **Elementy prezentowane na ścianach i stojakach planszowych** Wszystkie tego rodzaju elementy powinny być prezentowane w taki sposób, by zachować warunek dobrego widzenia przez osoby siedzące i stojące – optymalnie: na wysokości 1,22-1,70 m.

→ Elementy na cokołach i postumentach

Wysokość cokołu/postumentu nie powinna przekraczać 0,90 m, przy czym im większy jest eksponat, tym mniejszy powinien być cokół.

Dobra praktyka

O ile nie ma innych szczegółowych wytycznych co do prezentacji, wysokość cokołu/postumentu powinna być dobrana w taki sposób, by środek geometryczny eksponatu znajdował się na wysokości nie większej niż 1,55 m.

Sale konferencyjne i wykładowe, audytoria

Dobra praktyka

W najbliższym sąsiedztwie sal konferencyjnych, wykładowych i audytoriów zaleca się lokalizację szatni i toalety dostępnej oraz miejsca odpoczynku i oczekiwania z miejscami do siedzenia i przestrzenią dla wózka.

→ Widownia

Na widowni należy wyznaczyć miejsca do ustawienia wózka o wymiarach co najmniej 0,90 m szerokości i 1,40 m głębokości. W przypadku widowni nachylonych konieczne jest zapewnienie poziomej przestrzeni, przeznaczonej na postój wózka, zabezpieczonej poręczą lub innego rodzaju ograniczeniem, chroniącym przed zsunieniem się kół wózka.

Ilość miejsc dla osób na wózkach należy wyznaczać w stosunku do ogólnej liczby miejsc siedzących i adekwatnie do układu sali:

- dla ogólnej liczby miejsc < 50 – co najmniej 2 miejsca dla osób na wózkach,
- dla ogólnej liczby miejsc 51-100 – co najmniej 3 miejsca dla osób na wózkach,
- dla ogólnej liczby miejsc 101-200 – co najmniej 4 miejsca dla osób na wózkach,
- dla ogólnej liczby miejsc > 200 – co najmniej 2% miejsc siedzących przeznaczonych dla osób na wózkach.

Z każdego miejsca dla osoby na wózku należy zapewnić pozbawione barier architektonicznych i wyraźnie oznakowane dojście do toalety dostępnej.

Konieczne jest zapewnienie – niezależnie od układu podłogi (płaska/nachylona) – poziomu dobrej widoczności i słyszalności w obrębie wszystkich miejsc siedzących. Widoczne powinny być: scena/podwyższenie (jeśli się znajduje) oraz osoby występujące, a także wszystkie ekrany i monitory, na których wyświetlane są prezentacje, tłumaczenie na PJM lub transkrypcje na żywo.

W przypadku instalacji pętli indukcyjnej w całości lub w części widowni, konieczne jest wyraźne i czytelne jej oznaczenie. W przypadku pętli obejmującej całą salę/ przestrzeń – na drzwiach wejściowych do tej sali/przestrzeni, a w przypadku pętli zamontowanej w części pomieszczenia – na ścianie w obrębie tej części.

Dobra praktyka

Jeśli ustawienie siedzeń w sali jest stałe, dobrą praktyką jest zapewnienie co najmniej 15-30 miejsc składanych lub zdejmowanych, aby w razie potrzeby zwiększyć liczbę wyznaczonych miejsc dla użytkowniczek i użytkowników wózków.

Miejsca dla osób na wózkach powinny mieć różne konfiguracje (np. dwa miejsca obok siebie, miejsce dla osoby na wózku i miejsce siedzące osoby towarzyszącej). Dodatkowo w przypadku widowni/trybun nachylonych należy zapewnić miejsca na różnych poziomach (nie tylko najniższym i/lub najwyższym).

→ Scena/podium

Na scenę lub podium należy zapewnić swobodny dostęp i możliwość pokonania różnic wysokości za pomocą schodów wraz z towarzyszącymi im pochylniami, dźwigami lub (ewentualnie) podnośnikami.

Wymagania i zalecenia dotyczące schodów, pochylni, dźwigów osobowych i podnośników zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek – Komunikacja pionowa budynku, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Na scenie lub podium konieczne jest zachowanie przestrzeni manewrowej o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m. Miejsca siedzące dla prelegentek i prelegentów należy umieszczać w taki sposób, by nie kolidowały z wyznaczonymi na scenie ciągami komunikacyjnymi i przestrzenią manewrową dla wózka.

Miejsca siedzące powinny spełniać zalecenia opisane w części VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury, rozdz. 2. Meble i elementy wyposażenia, pkt. 2. Miejsca do siedzenia.

Zalecane jest też zapewnienie:

- albo mównicy z blatem regulowanym w przedziale wysokości 0,75-1,18 m,
- albo dwóch mównic: co najmniej jednej dostępnej dla użytkowniczek i użytkowników wózków oraz osób niskiego wzrostu (z blatem na wysokości w przedziale 0,75-0,80 m i co najmniej jednej dla osób stojących (blat na wysokości w przedziale 1,00-1,18 m).

Jeśli na scenie znajdują się stoły lub biurka, co najmniej 1/3 z nich powinna spełniać wymagania opisane w części VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury, rozdz. 2. Meble i elementy wyposażenia, pkt. 1. Stoły, blaty i biurka.

Dobra praktyka

Zalecane jest:

- wyposażanie mównic w możliwość podświetlenia blatu,
- zapewnienie pętli indukcyjnej w strefie sceny/podium,
- zapewnienie pozbawionego barier architektonicznych i wyraźnie oznakowanego dojścia ze sceny/podium do toalety dostępnej.

Sale spotkań, pomieszczenia seminaryjne

Meble i elementy wyposażenia pomieszczeń należy rozmieszczać w sposób uporządkowany, tak, aby nie utrudniały poruszania się w przestrzeni. Przejścia powinny być szerokie (min. 1,20 m) i wolne od przeszkód a meble rozmieszczone zgodnie z przewidywalnymi schematami, które pomagają w orientacji w przestrzeni.

Miejsca siedzące w salach spotkań i pomieszczeniach seminaryjnych należy organizować w taki sposób, by w miarę możliwości zapewnić jak największą dowolność ich układu. Zamiast miejsc stałych (krzesel z pulpitemi), zaleca się odsuwane krzesła i biurka lub ławki. Zalecane jest wyposażenie 1/3 miejsc siedzących w oparcia i obustronne podłokietniki.

Przynajmniej część stołów, biurek i blatów powinna zapewniać możliwość swobodnego skorzystania z nich przez osoby na wózkach. Jeśli stoły stoją w rzędach, przy tych umieszczonych na końcach rzędów należy zapewnić przestrzeń manewrową o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m. Blaty należy umieścić na wysokości 0,75-0,85 m a pod nim pozostawić wolną przestrzeń na nogi osoby siedzącej (o wysokości co najmniej 0,70 m, szerokości 0,90 m i głębokości 0,60 m lub największej, na jaką pozwoli blat).

Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie blatów o regulowanej wysokości (możliwych do stosowania w pracy na siedząco i na stojąco) w przedziale minimalnym 0,60-1,18 m.

Pomieszczenia do prac biurowych

Meble i elementy wyposażenia pomieszczeń należy rozmieszczać w taki sposób, aby nie utrudniały poruszania się w przestrzeni. Przejścia powinny być szerokie (min. 1,20 m) i wolne od przeszkód. Meble powinny być rozmieszczone zgodnie z przewidywalnymi schematami, które pomagają w orientacji w przestrzeni i zmniejszają czas potrzebny na znalezienie określonego miejsca czy elementu wyposażenia. Elementy takie jak stoliki kawowe, sprzęt biurowy czy elementy dekoracyjne (np. rośliny) nie powinny blokować ścieżek ani tworzyć wąskich przejść.

Konieczne jest zapewnienie w pomieszczeniach do prac biurowych przestrzeni manewrowej dla wózka o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m – na końcach każdego przejścia i przy kluczowych elementach wyposażenia.

Stanowisko pracy należy zaplanować w taki sposób, aby przynajmniej część półek i szafek znajdowała się w zasięgu ręki osoby siedzącej – na wysokości w przedziale 0,40-1,30 m od podłogi. Uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstruowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny chwyt i oparcie – na przykład uchwyty typu reling (długie, łatwe do uchwycenia drążki) lub uchwyty o większej powierzchni, które można wygodnie chwycić całą dłonią lub nawet przedramieniem, zapewniając łatwiejszy dostęp.

Wskazane są także ergonomiczne parametry pracy przy biurku: blat na wysokości 0,72-0,80 m (dostosowany do wzrostu pracownicy lub pracownika, z przestrzenią pod biurkiem o wysokości co najmniej 0,70 m). Krzesło powinno być wyposażone w regulację wysokości siedziska i oparcia oraz podłokietniki.

Laboratoria i sale operacyjne

Meble i elementy wyposażenia pomieszczeń należy rozmieszczać w taki sposób, aby nie utrudniały poruszania się w przestrzeni. Przejścia powinny być szerokie (min. 1,20 m) i wolne od przeszkód. Meble powinny być rozmieszczone zgodnie z przewidywalnymi schematami, które pomagają w orientacji w przestrzeni i zmniejszają czas potrzebny na znalezienie określonego miejsca czy elementu wyposażenia.

Konieczne jest zapewnienie odpowiedniej przestrzeni funkcjonalnej w najbliższym sąsiedztwie głównych elementów wyposażenia – co najmniej 1,50 x 1,50 m.

Meble i elementy wyposażenia laboratoryjnego i operacyjnego powinny spełniać zalecenia opisane w części VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury, rozdz. 2. Meble i elementy wyposażenia.

Przestrzenie pokazowe

Przestrzenie pokazowe umożliwiają bezpośrednią interakcję ze sprzętem, co pozwala osobom biorącym w nich udział na lepsze zrozumienie funkcjonalności i zastosowań technologii. Ich dostępność jest kluczowa, aby umożliwić pełny udział w prezentacjach i zapoznanie się z demonstrowaną technologią.

Konieczne jest zapewnienie szerokich, łatwo dostępnych przejść (min. 1,20 m) oraz przestrzeni manewrowej dla wózka o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m. Powierzchnie pracy, takie jak blaty czy panele interaktywne, powinny być zamontowane na wysokości wygodnej zarówno dla osób stojących, jak i siedzących – w przedziale 0,40-1,30 m.

Elementy, z którymi użytkownicy i użytkowniczki mają wchodzić w interakcję, powinny być odpowiednio oznakowane oraz łatwe w obsłudze (np. poprzez zastosowanie dużych, kontrastowych przycisków czy dźwigni, które nie wymagają precyzyjnego chwytu).

Dobra praktyka

Warto zadbać o możliwość regulacji wysokości stołów demonstracyjnych oraz monitorów, aby dostosować je do potrzeb osób o różnym wzroście czy preferencjach pracy siedzącej lub stojącej.

W miejscach, gdzie wymagana jest obsługa prezentowanych technologii za pomocą ekranów dotykowych lub dotykowych paneli sterujących, zalecane jest zapewnienie alternatywnych form kontroli, np. sterowania głosowego lub zdalnego (np. za pomocą pilota/aplikacji).

Warsztaty, hale i magazyny

Meble i elementy wyposażenia pomieszczeń należy rozmieszczać w taki sposób, aby nie utrudniały poruszania się w przestrzeni. Przejścia powinny być szerokie (min. 1,20 m) i wolne od przeszkód. Konieczne jest zapewnienie przestrzeni manewrowej wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m. Wszelkie urządzenia, maszyny i narzędzia powinny być łatwo dostępne, a ich obsługa powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości różnych osób.

Dobra praktyka

Użyteczność przestrzeni magazynowych można zwiększyć poprzez zainstalowanie regałów o regulowanej wysokości, aby umożliwić dostęp do przedmiotów na nich zarówno osobom stojącym, jak i siedzącym.

W przestrzeniach warsztatowych, halach i magazynach należy wprowadzić systemy alarmowe i oznaczenia ewakuacyjne, które będą dostępne i zrozumiałe dla wszystkich osób. Konieczne jest określenie szczegółowych wytycznych prowadzenia ewakuacji ze szczególnym uwzględnieniem ewakuacji osób o ograniczonej możliwości poruszania się lub rozpoznawania znaków i sygnałów alarmowych, zgodnie z wytycznymi części VIII. Standard bezpieczeństwa i ewakuacji, rozdz. 3. Procedury ewakuacji.

Szatnie i przebieralnie

W zakresie ogólnej organizacji pomieszczenia należy stosować wymagania jak dla toalet, opisane w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek – Pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne – Toalety (punkty 1-5), stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

→ Szafki na odzież ochronną i osobistą

Jeśli w szatni/przebiernalni znajdują się wieszaki i szafki samoobsługowe, przynajmniej część należy lokalizować na wysokości w przedziale 0,4-1,1 m (szafki) i ok. 1,1 m (wieszaki). Miejsce otwarcia szafki (kluczyk/czytnik karty) należy umieszczać na wysokości 0,80-1,10 m.

Dobra praktyka

Zaleca się stosowanie szafek z bezprzewodowym systemem zamykania/ otwierania (z czytnikiem karty/opaski) zamiast mechanizmów z kluczem lub zamkiem szyfrowym.

→ Przebiernalnie

Przebiernalnię dostępną dla osób z niepełnosprawnościami należy wyposażyć w:

- siedzenie o wymiarach co najmniej 0,50 m szerokości, 0,45 m głębokości, zamontowane na wysokości 0,45-0,48 m, w sposób umożliwiający ustawienie obok niego wózka (w przypadku przebieralni, w których siedzenie stałe mogłoby zmniejszać przestrzeń manewrową lub przestrzeń transferu, możliwe jest stosowanie siedzeń składanych, montowanych do ścian),
- pochwyty zamontowane na wysokości 0,68-0,80 m od poziomu posadzki, o średnicy 35-45 mm, skonstrastowane kolorystycznie z tłem,
- wieszaki na ubrania/bagaż: przynajmniej jeden na wysokości ok. 1,80 m i przynajmniej jeden na wysokości ok. 1,10 m.

Pomieszczenia higieniczne i sanitarne

→ Toalety

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek – Pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

→ Pomieszczenia z przewijakami

Stanowiska do przewijania dzieci powinny być umieszczane w budynkach użyteczności publicznej.

Wyznaczenie stanowiska przewijania dla osób dorosłych jest wymagane w budynku:

- przeznaczonym na potrzeby administracji publicznej o powierzchni użytkowej powyżej 2000 m²,
- przeznaczonym na potrzeby kultury, sportu, handlu, usług lub obsługi pasażerek i pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym lub lotniczym o powierzchni użytkowej powyżej 10 000 m²,
- stacji paliw o powierzchni użytkowej powyżej 300 m² zlokalizowanej przy autostradzie lub drodze ekspresowej,
- przeznaczonym na potrzeby opieki zdrowotnej.

Wymaganie wynika z Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 27 października 2023 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, § 1, pkt 7. Wymaganie to nie dotyczy budynków, dla których przed dniem 1 kwietnia 2024 roku została wydana decyzja o pozwoleniu na budowę albo zostało dokonane zgłoszenie budowy, do którego organ administracji architektoniczno-budowlanej nie wniósł sprzeciwu lub zostało wydane zaświadczenie o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu, o którym mowa w art. 30 ust. 5aa ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane.

Pomieszczenia z przewijakami dla dzieci

W zakresie ogólnej organizacji pomieszczenia należy stosować wymagania jak dla toalet, opisane w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek – Pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne – Toalety (punkty 1-5), stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

W położeniu opuszczonym przewijak dla dzieci powinien być zamontowany na wysokości 0,80-1,00 m powyżej poziomu podłogi. Jego konstrukcja i sposób montażu powinny zapewniać możliwość podjechania wózkiem (wolna przestrzeń pod przewijakiem o wysokości min. 0,70 m, szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 0,60 m). Obsługa stanowiska powinna być możliwa do wykonania jedną ręką.

Minimalne wymiary stanowiska przewijania: 0,50 m szerokości, 0,70 m długości. Minimalne wytrzymawane obciążenie dynamiczne: 80 kg.

Wszystkie elementy powinny mieć obłe, bezpieczne krawędzie: nie należy stosować przewijaków o krawędziach ostrych lub kanciastych.

Pomieszczenia z przewijakami/komfortkami dla osób dorosłych

Wymagania w zakresie wielkości i wyposażenia pomieszczenia przeznaczonego do przewijania osób dorosłych określa Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 27 października 2023 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2023 poz. 2442), § 1, pkt 7.

Dobra praktyka

Dobrą praktyką jest wyznaczanie pomieszczeń z przewijakami/komfortkami dla osób dorosłych w każdym budynku, niezależnie od jego funkcji i powierzchni użytkowej.

Pomieszczenie z komfortką powinno być zlokalizowane w odległości nie większej niż 20 m od wejścia do budynku, na tej samej, co wejście, kondygnacji. Zalecana minimalna powierzchnia użytkowa pomieszczenia to 12 m², minimalna szerokość – 3,00 m. W pomieszczeniu powinna być zapewniona przestrzeń manewrowa – min.1,50 x 1,50 m.

Pomieszczenie powinno zostać oznaczone za pomocą czytelnej infografiki (piktogramu) i opisu brajlowskiego, informujących o jego przeznaczeniu. Informacja dotykowa powinna być zlokalizowana po stronie otwierania drzwi, na wysokości ok. 15-30 cm powyżej klamki.

W pomieszczeniu, w którym znajduje się przewijak/komfortka należy umieścić także:

- umywalkę i miskę ustępową,
- duży kosz na śmieci,
- podnośnik (sufitowy lub wolnostojący) o udźwigu min. 150 kg, przeznaczony do transportu osoby na leżankę i ułatwiający przesiadanie się z wózka na poszczególne sprzęty.

Wyposażenie musi umożliwiać przewinięcie dorosłej osoby ze szczególnymi potrzebami w pozycji leżącej (czyli być wyposażone w leżankę/komfortkę/ przewijak). Wymiary komfortki powinny być nie mniejsze niż: 0,60 m szerokości i 1,60 m długości, a zalecane są wymiary 0,80-1,00 m szerokości i 1,80-2,00 m długości. Minimalne wytrzymywane przez komfortkę/przewijak obciążenie to 100 kg, a obciążenie optymalnie 130-200 kg.

Wysokość płyty/leża przewijaka powinna być regulowana w przedziale 0,40-1,00 m powyżej poziomu posadzki, konieczne jest też zapewnienie dostępu do przewijaka przynajmniej od strony jednego dłuższego i jednego krótszego boku.

Siła potrzebna do rozkładania i regulacji wysokości przewijaka nie powinna przekraczać 25 N, przy czym możliwe jest zastosowanie systemów elektrycznych, obsługiwanych za pomocą pilota.

→ Pysznice/natryski

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, pomieszczenia z natryskami muszą znajdować się w zakładach pracy, jeśli wymagają tego warunki pracy lub ochrona zdrowia pracowników (Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 roku w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, Załącznik nr 3 Wymagania dla pomieszczeń i urządzeń higienicznosanitarnych, § 21.).

W zakresie ogólnej organizacji pomieszczenia należy stosować wymagania jak dla toalet, opisane w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek – Pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne – Toalety (punkty 1-5), stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Minimalna szerokość zamkniętej kabiny prysznicowej nie może być mniejsza niż 1,50 m.

Dostępne dla osób z niepełnosprawnościami prysznic/natryski należy wyposażyć w:

- składane siedzenie o wymiarach co najmniej 0,50 m szerokości, 0,45 m głębokości, zamontowane na wysokości 0,45-0,48 m, w sposób umożliwiający ustawienie obok niego wózka,
- baterię prysznicową, zamontowaną na ścianie, obok siedziska, na wysokości 0,80-1,10 m powyżej poziomu posadzki,
- pochwyt zamontowane na wysokości 0,68-0,80 m od poziomu posadzki, o średnicy 35-45 mm, skonstrastowane kolorystycznie z tłem (łatwe do odnalezienia),
- podajniki i półki na kosmetyki, zamontowane na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m od poziomu posadzki do środka elementu i skonstrastowane kolorystycznie z tłem,
- wieszaki na ubrania/bagaż: przynajmniej jeden na wysokości ok. 1,80 m i przynajmniej jeden na wysokości ok. 1,10 m.

→ Oczomyjki i prysznice bezpieczeństwa

Natryski ratunkowe (prysznice bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielne natryski do przemywania oczu (oczomyjki) powinny być instalowane w zakładach pracy, jeżeli podczas pracy występuje niebezpieczeństwo obłania zatrudnionych osób środkami żrącymi lub zapalenia odzieży na pracownicy lub pracowniku (Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 roku w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, § 103).

Oczomyjki i prysznice bezpieczeństwa powinny być umieszczone w miejscach łatwo dostępnych dla wszystkich osób, blisko potencjalnych źródeł zagrożenia (nie dalej niż 20 m w linii poziomej od stanowisk, na których wykonywana jest praca wymagająca ich stosowania). Nawierzchnia przed urządzeniem i na trasie dojścia do niego musi być gładka, równa, antypoślizgowa, bez pojedynczych stopni i schodów oraz bez nierówności i ubytków w strukturze. Przed nimi należy pozostawić wolną przestrzeń manewrową o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m.

Urządzenia muszą być wyraźnie oznakowane, aby można je było szybko zlokalizować w sytuacjach awaryjnych. Kluczowa jest też łatwość ich obsługi i intuicyjne mechanizmy uruchamiające. Przyciski i dźwignie powinny mieć wystarczającą powierzchnię do obsługi jedną ręką lub przedramieniem, co ułatwia korzystanie z urządzenia osobom z ograniczeniami w chwytaniu.

Oczomyjki powinny być zainstalowane na odpowiedniej wysokości, umożliwiającej łatwy dostęp zarówno osobom stojącym, jak i siedzącym. Kształt i lokalizacja urządzenia powinny pozwalać na pozostawienie pod nim wolnej przestrzeni o wymiarach co najmniej: 0,70 m wysokości i 0,90 m szerokości. Konieczna jest lokalizacja przynajmniej jednego kranu oraz jednego przycisku obsługującego na wysokości 0,75-0,90 m od poziomu podłogi.

Prysznice bezpieczeństwa powinny być umiejscowione tak, aby osoba korzystająca mogła do nich łatwo

podejść i z nich skorzystać. Muszą być odpowiednio oznakowane, a ich działanie powinno być intuicyjne – zazwyczaj uruchamia się je poprzez pociągnięcie za dźwignię lub naciśnięcie przycisku. Przycisk lub dźwignia powinny znajdować się na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m.

Dobra praktyka

Zaleca się stosowanie termostatycznych zaworów mieszających z ograniczeniem maksymalnej temperatury do 40°C w przypadku oczomyjek, a w instalacjach prysznicowych do 38°C, zapobiegających poparzeniu.

Rozdział 4. Obiekty i punkty mobilne

Obiekty mobilne należy lokalizować w taki sposób, by zapewnić utwardzone, szerokie dojście do nich – pozwalające na wygodne minięcie się osoby chodzącej i osoby na wózku lub z wózkiem.

Strefa obsługi powinna być łatwa do odnalezienia: w miarę możliwości wyróżniona przez elementy aranżacji i/lub kontrast kolorystyczny. W strefie obsługi powinna znajdować się platforma lub podest. Należy też zapewnić możliwość wejścia na nią z poziomu ciągu pieszego, bez konieczności pokonywania różnic wysokości albo po pochylni/podjeździe o jak najniższym nachyleniu – optymalnie do 5%.

Jeśli obiekt mobilny ma być wyposażony w ladę, należy umieścić ją na wysokości i w sposób wygodnej dla osób na wózkach, niskiego wzrostu i dzieci. Przed ladą należy zapewnić przestrzeń manewrową o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m. Wysokość blatu na odcinku długości co najmniej 0,90 m nie powinna przekraczać 0,80 m od poziomu platformy/podestu. W przypadku wysuniętego blatu konieczne jest zapewnienie przestrzeni pod nim o wysokości min. 0,70 m, szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 0,60 m (lub największej, jaka jest możliwa).

W zależności od rodzaju działań, wykonywanych w punkcie mobilnym, konieczne jest też stosowanie dodatkowych wymagań:

- punkty badawcze, laboratoria mobilne i mobilne platformy analityczne: konieczne jest przede wszystkim zapewnienie dostępu do punktu oraz elementów wyposażenia badawczego, dostępnych dla wszystkich osób pracujących, zgodnie z zaleceniami z części VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury, rozdz. 3. Meble i elementy wyposażenia,
- punkty informacyjne i demonstracyjne: konieczne jest zapewnienie dostępu do punktu oraz elementów wyposażenia badawczego, dostępnych dla wszystkich zatrudnionych osób, zgodnie z zaleceniami z części VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury, rozdz. 2. Meble i elementy wyposażenia. Dodatkowo należy także zapewnić dostępność dla osób odwiedzających punkt.

VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury

Rozdział 1. Urządzenia i systemy kontroli

Śluzy

→ Śluzy osobowe

Śluzy osobowe powinny być czytelnie oznakowane, z dużymi, kontrastowymi opisami i piktogramami, które ułatwiają orientację. Przejścia w pobliżu śluz powinny być wolne od przeszkód i umożliwiać swobodne manewrowanie – konieczne jest zapewnienie przestrzeni o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m.

Drzwi do śluz powinny mieć wysokość co najmniej 2,00 m i szerokość co najmniej 0,90 m, aby umożliwić swobodne przechodzenie osobom o większej masie ciała lub poruszającym się na wózkach albo z pomocami ortopedycznymi. Wysokość progu w przejściu nie może przekraczać 20 mm (optymalnie, gdy nie przekracza 10 mm). Siła potrzebna do otwarcia drzwi nie powinna przekraczać 25 N w przypadku drzwi otwieranych i zamykanych ręcznie i 15 N w przypadku drzwi obsługiwanych za pomocą urządzeń sterujących. W przypadku klamek, pochwytów i zamków konieczne jest stosowanie elementów łatwych do zauważenia (skontrastowanych), niewymagających obrotu, o ergonomicznych kształtach (zapewniających wygodny uchwyt i oparcie). Należy montować je na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m od poziomu posadzki.

Powierzchnia wewnątrz śluzy powinna być wystarczająco duża, aby umożliwić manewrowanie wózkiem (min. 1,50 x 1,50 m) oraz zapewnić komfortowe korzystanie z urządzeń ochrony osobistej. Elementy wyposażenia, takie jak półki czy dozowniki, powinny być zainstalowane na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m, aby były dostępne zarówno dla osób stojących, jak i siedzących.

W przypadku wieszaków przynajmniej jeden powinien znajdować się na wysokości ok. 1,80 m i przynajmniej jeden na wysokości ok. 1,10 m.

→ Śluzy towarowe i okna podawcze

Okna podawcze i śluzy towarowe powinny być umiejscowione w taki sposób, aby osoby na wózkach i niskiego wzrostu mogły z nich swobodnie korzystać. Dolna część otworu powinna znajdować się na wysokości ok. 0,75-0,80 m a miejsce otwarcia na wysokości 0,80-1,10 m.

Mechanizmy otwierania powinny być łatwe w obsłudze. Konieczne jest zapewnienie możliwości obsługi jedną ręką, bez konieczności obracania, mocnego chwytania i ściskania, oraz stosowanie prostych w obsłudze klamek (np. w postaci dźwigni), skonstrastowanych kolorystycznie z tłem.

Bramki detekcyjne i kontroli dostępu

W przypadku stosowania bramek detekcyjnych przechodnich i bramek obrotowych (kołowrotki) konieczne jest zapewnienie co najmniej jednego przejścia, z którego będą mogły korzystać osoby z niepełnosprawnościami (w tym osoby na wózkach, osoby poruszające się przy pomocy kul, balkoników itp.).

W przypadku bramek przezroczystych, szklanych lub z przeszkleniami – elementy przezroczyste powinny zostać oznaczone pasem o szerokości min. 0,10 m, znajdującym się przy górnej krawędzi bramki/przeszklenia.

→ Bramki detekcyjne

Przynajmniej jedna bramka w danym zespole powinna mieć szerokość min. 0,90 m i zapewniać przed i za bramką przestrzeń manewrową o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m.

→ Bramki obrotowe (kołowrotki)

Przynajmniej jedna bramka w danym zespole powinna być rozwierana lub rozsuwana (bez systemów kołowrotkowych), o szerokości min. 0,90 m. Konieczne jest zapewnienie przed i za bramką przestrzeni manewrowej o wymiarach co najmniej 1,50 x 1,50 m. Bramkę należy wyposażyć w czytnik kart dostępu/skaner biletów umieszczony na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m.

Systemy kontroli dostępu (domofony, wideofony, czytniki kart)

Elementy, które wymagają obsługi, należy montować w przedziale wysokości 0,80-1,10 m i w odległości nie większej niż 0,60 m od krawędzi drzwi. Mechanizm otwierający powinien zamykać się po co najmniej 5-10 sekundach (dając możliwość bezpiecznego przejścia osobom o obniżonej mobilności).

Należy wybierać systemy:

- możliwe do obsłużenia metodą bezwzrokową i przy użyciu jak najmniejszej siły, w sposób wygodny dla różnych osób (np. za pomocą łokcia),
- z przyciskami klawiszowymi rozmieszczonymi w układzie klawiatury telefonu,
- z elementami sterującymi, które przekazują komunikat dźwiękowy i wizualny (podświetlenie wybranego przycisku, dźwiękowe potwierdzenie otwierania zamka).

Wszystkie ekrany, monitory i kamery powinny spełniać warunek dobrego widzenia osoby znajdującej się zarówno w pozycji stojącej, jak i siedzącej.

Dobra praktyka

Zalecane jest zapewnienie prostej i czytelnej instrukcji obsługi dla wszystkich urządzeń kontroli dostępu. Instrukcja powinna znajdować się w ich najbliższym sąsiedztwie (np. obok czytników kart, z boku systemów bramkowych).

Systemy rezerwacji sal i zajętości pomieszczeń

Elementy, które wymagają obsługi, należy montować w przedziale wysokości 0,80- 1,10 m i w odległości nie większej niż 0,60 m od krawędzi drzwi.

W przypadku stosowania systemów rezerwacji sal i/lub zajętości pomieszczeń konieczne jest stosowanie urządzeń:

- opartych o system audio-wizualny i możliwych do obsłużenia metodą bezwzrokową oraz przy użyciu jak najmniejszej siły, w sposób wygodny dla różnych osób (np. za pomocą łokcia),
- z przyciskami klawiszowymi rozmieszczonymi w układzie klawiatury telefonu,
- z elementami sterującymi, które przekazują komunikat dźwiękowy i wizualny (np. podświetlenie wybranego przycisku, dźwiękowe potwierdzenie rezerwacji sali).

Zaleca się montaż poszczególnych elementów zawsze w tych samych miejscach (np. zawsze na tej samej wysokości, na ścianie po stronie klamki).

Dobrą praktyką jest stosowanie oznaczeń barwnych, np. kolor biały lub zielony – pomieszczenie wolne, kolor czerwony – pomieszczenie zajęte (przy czym kombinacja kolorów czerwonego i zielonego powinna być stosowana w wyraźnym kontraście jasności: ciemna czerwień z jasną zielenią).

Zalecane jest także zapewnienie prostej i czytelnej instrukcji obsługi dla wszystkich urządzeń. Instrukcja powinna znajdować się w najbliższym sąsiedztwie (np. obok czytników kart).

Rozdział 2. Meble i elementy wyposażenia biurowego, laboratoryjnego i magazynowego

Dobór urządzeń i wyposażenia, a przede wszystkim miejsce ich usytuowania, powinny zapewniać możliwość obsługi zarówno przez osoby siedzące lub niskiego wzrostu, jak i stojące.

Wszystkie urządzenia należy umieszczać w sposób w miarę możliwości przewidywalny, tak, aby główne elementy, które wymagają czynności manipulacyjnych, znajdowały się na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m, a elementy mniej istotne (jeśli takie występują) – na wysokości w przedziale 0,40-1,30 m.

Dostęp do wszystkich mebli i elementów wyposażenia, używanych podczas prac powinien być maksymalnie ułatwiony. Przynajmniej część półek i szafek powinna znajdować się w zasięgu wyciągniętej ręki osoby siedzącej, czyli na wysokości w przedziale 0,40-1,30 m od podłogi. Uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstrastowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny chwyt i oparcie (uchwyty relingowe).

Dobłą praktyką jest wyposażenie biur i laboratoriów w sprzęt pozwalający na samodzielne wykorzystywanie przez osoby z różnymi niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami. Mogą to być na przykład:

- zlewki i cylindry pomiarowe z dużymi uchwytami lub umieszczone na obrotowych tacach,
- mikroskopy z przedłużonymi okularami lub wyświetlające wyniki obrazowania na dużym ekranie monitora,
- strzykawki z dotykowym oznaczeniem (wycięciami), odpowiadającymi każdemu pomiarowi,
- teksturowane półki i fronty szafek ułatwiające identyfikację oraz teksturowane/skontrastowane podkładki, pomagające wskazać, gdzie znajdują się poszczególne urządzenia i sprzęty,
- udźwiękowione urządzenia pomiarowe i urządzenia pozwalające na sterowanie głosowe (np. wagi laboratoryjne, termometry, sygnalizatory wrzenia),
- urządzenia pomiarowe, pozwalające na personalizowanie kolorów wyświetlanych informacji lub alertów,
- udźwiękowione lub wibracyjne wskaźniki poziomu cieczy,
- automatyczne pojemniki na odpady, uruchamiane czujnikiem ruchu,
- urządzenia nagrywająco-odtwarzające (np. dyktafony), pozwalające na wykonywanie notatek głosowych,
- stoły i biurka z elektryczną regulacją wysokości,
- oprogramowanie pozwalające na sterowanie głosowe, odczytywanie zawartości ekranu, dyktowanie i zamianę mowy na tekst.

Stoły, blaty, biurka

→ Stoły i biurka do pracy

Stosowane biurka i stoły do pracy powinny być stabilne – zapewniać możliwość bezpiecznego oparcia się lub podparcia. Co najmniej 1/3 wszystkich stołów i biurek w danej przestrzeni do pracy powinna być w pełni dostępna dla osób poruszających się na wózkach. Oznacza to, że przynajmniej z jednej strony stołu/biurka należy zapewnić możliwość podjechania wózkiem – wolną przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m.

Blat należy umieścić na wysokości 0,75-0,85 m a pod nim pozostawić wolną przestrzeń na nogi osoby siedzącej (o wysokości co najmniej 0,70 m, szerokości 0,90 m i głębokości 0,60 m lub największej, na jaką pozwoli blat). Należy stosować meble zapewniające łatwy dostęp do sprzętu i materiałów (np. z wysuwanymi półkami lub szufladami). Uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstrastowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny uchwyt i oparcie – np. uchwyty typu reling (długie, łatwe do uchwycenia drążki) lub uchwyty o większej powierzchni, które można wygodnie chwycić całą dłonią lub nawet przedramieniem, zapewniając łatwiejszy dostęp.

Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie blatów o regulowanej wysokości (możliwych do użytkowania na siedząco i na stojąco) w przedziale minimalnym 0,60-1,18 m, z elektrycznym sterowaniem.

→ Stoły operacyjne

Przynajmniej jeden stół operacyjny powinien być w pełni dostępny dla osób poruszających się na wózkach:

- z każdej strony, z której można podejść i pracować przy stole, należy zapewnić wolną przestrzeń o szerokości co najmniej 1,20 m a przynajmniej z dwóch stron stołu należy zapewnić możliwość podjechania i manewrowania wózkiem (wolna przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m),
- blat powinien znajdować się na wysokości 0,75-0,85 m, pod nim należy zapewnić wolną przestrzeń na nogi osoby siedzącej (o wysokości min. 0,70 m, szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 0,60 m lub największej, na jaką pozwoli blat).

Stosowane stoły powinny być stabilne – zapewniać możliwość bezpiecznego oparcia się lub podparcia. Powinny posiadać antypoślizgową powierzchnię, zapewniającą bezpieczeństwo a równocześnie – możliwość łatwej dezynfekcji.

Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie blatów z elektrycznym sterowaniem o regulowanym kącie nachylenia i regulowanej wysokości (możliwych do użytkowania na siedząco i na stojąco) w przedziale minimalnym 0,60-1,18 m.

→ Stoły laboratoryjne (w tym wagowe)

Przynajmniej jeden stół danego typu powinien być w pełni dostępny dla osób poruszających się na wózkach:

- w przypadku stołów wyspowych – z każdej strony, z której można podejść i pracować przy stole, należy zapewnić wolną przestrzeń o szerokości co najmniej 1,20 m a przynajmniej z dwóch stron stołu należy zapewnić możliwość podjechania i manewrowania wózkiem (wolna przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m),
- w przypadku stołów przyściennych – przynajmniej z jednej strony stołu należy zapewnić możliwość podjechania i manewrowania wózkiem (wolna przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m),
- blat powinien znajdować się na wysokości 0,75-0,85 m, pod nim należy zapewnić wolną przestrzeń na nogi osoby siedzącej (o wysokości min. 0,70 m, szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 0,60 m lub największej, na jaką pozwoli blat),
- w przypadku stołów/blatów montowanych na zestawach szafkowych, konieczne jest zapewnienie wolnej przestrzeni co najmniej pod centralną częścią blatu,
- należy zapewnić łatwy dostęp do sprzętu i materiałów (np. z wysuwane półki lub szuflady),
- uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstrastowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny uchwyt i oparcie – np. uchwyty typu reling (długie, łatwe do uchwycenia drążki) lub uchwyty o większej powierzchni, które można wygodnie chwycić całą dłonią lub nawet przedramieniem, zapewniając łatwiejszy dostęp.

Stosowane stoły powinny być stabilne – zapewniać możliwość bezpiecznego oparcia się lub podparcia.

Powinny posiadać antypoślizgową powierzchnię, zapewniającą bezpieczeństwo a równocześnie – możliwość łatwej dezynfekcji.

Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie stołów z opcją montażu akcesoriów: ekranów ochronnych czy sprzętu pomiarowego.

→ Stanowiska do mycia (zmywalnie i zlewy)

Z każdej strony, z której można podejść i pracować przy stanowisku, należy zapewnić wolną przestrzeń o szerokości co najmniej 1,20 m, a przynajmniej z jednej strony stołu – przestrzeń dla wygodnego manewrowania i obrotu wózka – co najmniej 1,50 x 1,50 m.

Blat stołu powinien znajdować się na wysokości 0,75-0,85 m, z zachowaniem pod nim przestrzeni o wysokości co najmniej 0,70 m, szerokości co najmniej 0,90 m i głębokości co najmniej 0,60 m (lub największej, na jaką pozwala konstrukcja stołu). Przy zlewie zaleca się zachowanie pola odstawczego o szerokości co najmniej 0,40 m.

Przynajmniej jeden zlew w każdym pomieszczeniu, w którym znajduje się stanowisko mycia, powinien być dostępny dla osób poruszających się na wózkach. W tym celu należy stosować zlewy o płytkich komorach (ok. 0,15-0,20 m) i z baterią uruchamianą automatycznie lub za pomocą przedłużonej dźwigni.

Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie bezdotykowych baterii o przedłużonej, ruchomej wylewce.

→ Stoły i meble montażowe

Stosowane stoły i meble montażowe powinny być stabilne – zapewniać możliwość bezpiecznego oparcia się lub podparcia. Co najmniej 1/3 wszystkich stołów i mebli montażowych w danej przestrzeni do pracy powinna być w pełni dostępna dla osób poruszających się na wózkach. Oznacza to, że przynajmniej z jednej strony stołu należy zapewnić możliwość podjechania wózkiem – wolną przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m.

Blat należy umieścić na wysokości 0,75-0,85 m a pod nim pozostawić wolną przestrzeń na nogi osoby siedzącej (o wysokości co najmniej 0,70 m, szerokości 0,90 m i głębokości 0,60 m lub największej, na jaką pozwoli blat).

Należy stosować meble zapewniające łatwy dostęp do sprzętu, narzędzi i materiałów (np. z wysuwanymi półkami, szufladami, wieszakami). Uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstruowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny uchwyt i oparcie – np. uchwyty typu reling (długie, łatwe do uchwycenia drążki) lub uchwyty o większej powierzchni, które można wygodnie chwycić całą dłonią lub nawet przedramieniem, zapewniając łatwiejszy dostęp.

Wszystkie włączniki i elementy wymagające obsługi manualnej urządzeń zintegrowanych z meblami montażowymi należy umieszczać na wysokości 0,80- 1,10 m powyżej poziomu posadzki. Powinny być też skonstruowane w stosunku do tła (łatwe do zauważenia) i możliwe do obsłużenia jedną ręką, bez konieczności obracania, mocnego chwytania i ściskania.

☀ Dobra praktyka

W przypadku samodzielnych stołów montażowych zalecane jest stosowanie blatów o regulowanej wysokości (możliwych do użytkowania na siedząco i na stojąco) w przedziale minimalnym 0,60-1,18 m, z elektrycznym sterowaniem.

Miejsca do siedzenia

→ Miejsca siedzące przeznaczone do pracy

Konieczne jest dobranie miejsc zapewniających ergonomię pracy na siedząco, spełniających podstawowe wytyczne w zakresie dostępności:

- regulacja wysokości siedziska, oparcia i podłokietników (w przypadku krzesel z podłokietnikami i oparciami),
- w przypadku krzesel z oparciami – ergonomiczne podparcie pleców i lędźwi,
- co najmniej 1/3 krzesel/taboretów powinna mieć stabilne, antypoślizgowe podstawy (zapobiegające przypadkowemu przesunięciu),
- co najmniej 1/3 krzesel/taboretów powinna mieć możliwość obrotu i łatwego przesuwania (co jest istotne dla osób z ograniczonym zakresem ruchu), w przypadku mebli na kółkach – konieczna jest możliwość ich zablokowania,
- co najmniej 1/3 przewidzianych miejsc siedzących do pracy (ale nie wszystkie) powinna posiadać obustronne podłokietniki i oparcia.

→ Miejsca siedzące do odpoczynku

Wszystkie meble przeznaczone do odpoczynku (np. kanapy, siedziska, huśtawki) należy umieszczać w taki sposób, by nie zawężyły szerokości przejścia i nie powodowały utrudnień w poruszaniu się. Powinny znajdować się nie bliżej niż 0,40 m od krawędzi ciągu pieszego (np. wyznaczonego pasa ruchu w korytarzu). Co najmniej przy 1/3 kanap/siedzisk/ławek należy zapewnić miejsce do zaparkowania obok nich wózka – przestrzeń o szerokości min. 0,90 m i głębokości min. 1,40 m. Przy siedzisku należy zapewnić przestrzeń także manewrową (co najmniej 1,50 x 1,50 m).

Co najmniej 1/3 przewidzianych miejsc siedzących (ale nie wszystkie) powinna posiadać obustronne podłokietniki i oparcia. Konieczne jest także dobranie miejsc siedzących, spełniających podstawowe wytyczne wymiarowe:

- siedzisko na wysokości 0,40-0,45 m,
- podłokietniki na wysokości ok. 0,20 m powyżej siedziska,
- oparcie do wysokości ok. 0,80 m, umieszczone pod kątem 100-105° w stosunku do siedziska.

⚙️ Dobra praktyka

W przypadku miejsc odpoczynku zalecana jest różnorodność rozwiązań: stosowanie w przestrzeniach elementów o tej samej funkcji, ale różnym układzie i formie (np. ławki/ siedziska/ krzesła z podłokietnikami i bez, z miejscami dla wózka obok).

Urządzenia wagowe i pomiarowe

Zaleca się, aby przynajmniej jedno z urządzeń każdego typu było dostępne dla osób poruszających się na wózkach i niskiego wzrostu. Należy umieszczać je w taki sposób, aby wszystkie ekrany i elementy wymagające obsługi manualnej znajdowały się na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m powyżej podłogi. Możliwe jest umieszczenie ekranu na innej wysokości, jeśli spełniony jest warunek dobrej widoczności zarówno z poziomu osoby siedzącej, jak i stojącej.

Wyświetlacze, monitory i ekrany powinny być czytelne i kontrastowe, w przypadku operowania kolorem, skalibrowane w taki sposób, by dawały pełną informację również osobom nierozróżniającym barw.

⚙️ Dobra praktyka

Zaleca się, aby wszystkie przyciski, włączniki i elementy wymagające ręcznej obsługi były łatwo dostępne, możliwe do obsługi jedną ręką, bez ściskania i przekręcania, przy użyciu jak najmniejszej siły.

Dobrą praktyką jest też stosowanie urządzeń z opcją zdalnego odczytu danych (np. poprzez Bluetooth lub aplikację) i funkcją automatycznej kalibracji, co pozwala na uproszczone użytkowanie bez potrzeby manualnej regulacji.

Urządzenia grzewcze i chłodnicze, wirówki, sterylizatory, destylarki i autoklawy

Zaleca się, aby przynajmniej jedno z urządzeń każdego typu było dostępne dla osób poruszających się na wózkach i niskiego wzrostu. Wszystkie ekrany, wyświetlacze, panele sterowania i inne elementy wymagające obsługi manualnej powinny znajdować się na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m powyżej podłogi. Możliwe jest umieszczenie ekranu/wyświetlacza na innej wysokości, jeśli spełniony jest warunek dobrej widoczności zarówno z poziomu osoby siedzącej jak i stojącej.

Siła potrzebna do otwarcia/zamknięcia i blokowania urządzenia nie powinna przekraczać 25 N. W przypadku klamek, pochwytów i zamków konieczne jest stosowanie dużych, skonstrastowanych elementów o ergonomicznych kształtach (zapewniających wygodny uchwyt i oparcie) i o obłych krawędziach, montowanych na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m od poziomu posadzki.

Urządzenia powinny przekazywać informacje (np. o osiągnięciu zadanej temperatury) za pomocą dwóch modalności równocześnie – np. poprzez sygnał dźwiękowy i podświetlenie lub inny rodzaj komunikatu wizualnego.

Dobra praktyka

Dobłą praktyką jest stosowanie urządzeń z opcją zdalnego sterowania i monitorowania procesów (np. poprzez Bluetooth lub aplikację) i funkcją automatycznej kalibracji, co pozwala na uproszczone użytkowanie bez potrzeby manualnej regulacji.

Dygestoria

Zaleca się, aby przynajmniej jedno z dygestoriów było dostępne dla osób poruszających się na wózkach i niskiego wzrostu:

- od strony otwierania należy zapewnić możliwość podjechania i manewrowania wózkiem – wolną przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m,
- wszystkie elementy wymagające obsługi manualnej powinny znajdować się na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m powyżej podłogi, powinny być też skonstrastowane w stosunku do tła (łatwe do zauważenia) i możliwe do obsłużenia jedną ręką, bez konieczności obracania, mocnego chwytania i ściskania,
- element przezierny, pozwalający na obserwację działań we wnętrzu dygestorium, powinien znajdować się nie wyżej niż 0,80 m, z zachowaniem warunku dobrego widzenia na wysokości od 1,22 m do 1,70 m.

Stosowane dygestoria powinny być stabilne i zapewniać możliwość bezpiecznego oparcia się lub podparcia. Należy stosować modele zapewniające łatwy dostęp do wnętrza. Siła potrzebna do ręcznego otwarcia/zamknięcia dygestorium nie powinna przekraczać 25 N. W przypadku klamek, pochwytów i zamków konieczne jest stosowanie elementów łatwych do zauważenia (skonstrastowanych), niewymagających obrotu, o ergonomicznych kształtach (zapewniających wygodny uchwyt i oparcie). Należy montować je na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m od poziomu posadzki.

Wszystkie włączniki i elementy wymagające obsługi manualnej (np. w przypadku dygestoriów czy szaf otwieranych elektrycznie) należy umieszczać na wysokości 0,80-1,10 m powyżej poziomu posadzki.

Regały i szafy stałe i przejezdne

Dostęp do wszystkich szaf i elementów w nich przechowywanych (np. odczynniki, aparatura) powinien być maksymalnie ułatwiony. Przynajmniej część półek i szafek powinna znajdować się w zasięgu wyciągniętej ręki osoby siedzącej, czyli na wysokości w przedziale 0,40-1,30 m od powierzchni podłogi. Uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstrastowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny uchwyt i oparcie.

Stosowane szafy – szczególnie przejezdne – powinny być stabilne i zapewniać możliwość bezpiecznego oparcia się lub podparcia. Co najmniej 1/3 wszystkich szaf, znajdujących się w danej przestrzeni, powinna być w pełni dostępna dla osób poruszających się na wózkach. Oznacza to, że od strony jej otwierania należy zapewnić możliwość podjechania wózkiem – wolną przestrzeń o wymiarach min. 1,50 x 1,50 m.

Należy stosować szafy zapewniające łatwy dostęp do sprzętu, narzędzi i materiałów, np. z wysuwanymi lub regulowanymi półkami, szufladami, wieszakami. Uchwyty szafek i szuflad powinny być duże, skonstrastowane, z możliwością obsłużenia za pomocą jednej ręki, zapewniające wygodny uchwyt i oparcie.

Siła potrzebna do ręcznego otwarcia/zamknięcia szafy/regalu nie powinna przekraczać 25 N. W przypadku klamek, pochwyków i zamków konieczne jest stosowanie elementów łatwych do zauważenia (skonstrastowanych), niewymagających obrotu, o ergonomicznych kształtach (zapewniających wygodny uchwyt i oparcie). Należy montować je na wysokości w przedziale 0,80-1,10 m od poziomu posadzki.

Wszystkie włączniki i elementy wymagające obsługi manualnej (np. w przypadku szaf otwieranych elektrycznie) należy umieszczać na wysokości 0,80-1,10 m powyżej poziomu posadzki. Powinny być też skonstrastowane w stosunku do tła (łatwe do zauważenia) i możliwe do obsłużenia jedną ręką, bez konieczności obracania, mocnego chwytania i ściskania.

Kosze i pojemniki na odpady

Pojemniki na odpady powinny być skonstrastowane w stosunku do tła (łatwe do zauważenia) i czytelnie oznaczone (dla jakiego rodzaju odpadów są przeznaczone). Całkowita wysokość pojemnika nie powinna przekraczać 1,30 m a miejsce wrzucania odpadów należy umieszczać na wysokości nie przekraczającej 1,00 m.

Dobra praktyka

Zalecane jest stosowanie pojemników na odpady uruchamianych automatycznie czujnikiem ruchu.

VIII. Standard bezpieczeństwa i ewakuacji

Przydatne dokumenty i opracowania

Podczas przygotowywania budynku, opracowywania szczegółowych procedur czy doboru sprzętu wspomagającego ewakuację przydatna może być publikacja opracowana przez Fundację Polska Bez Barrier:

„Dostępność. Bezpieczna ewakuacja”.

Rozdział 1. Wymagania architektoniczne dla ewakuacji

Budynek i urządzenia z nim związane muszą być zaprojektowane i wykonane w taki sposób, by zapewnić możliwość ewakuacji ludzi lub ich uratowania w inny sposób.

Obowiązki właściciela budynku, obiektu lub terenu określa Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2024 poz. 275), art. 4, ust. 1.

Wymagania i zalecenia w zakresie przygotowania budynku do prowadzenia ewakuacji zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 2. Budynek – Bezpieczeństwo pożarowe, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Rozdział 2. Podręczny i przenośny sprzęt gaśniczy

Stosowany w budynkach podręczny sprzęt gaśniczy musi być dostosowany do rodzaju potencjalnego pożaru, jaki może się pojawić. Bardzo ważne jest także jego prawidłowe rozmieszczenie (zgodnie z IBP) i oznakowanie.

Dobra praktyka

Zaleca się, aby gaśnice były montowane na wysokości dostępnej dla osób niskiego wzrostu oraz osób na wózkach, tj. na wysokości w przedziale 0,80-1,10 (miejsce montażu, element chwytny).

Rozdział 3. Procedury ewakuacji

Konieczne jest określenie szczegółowych wytycznych prowadzenia ewakuacji z budynku ze szczególnym uwzględnieniem ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, senierek i seniorów oraz wszystkich osób o ograniczonej możliwości poruszania się lub rozpoznawania znaków i sygnałów alarmowych.

Wytyczne tego rodzaju powinny stanowić załącznik do procedur ewakuacji dla budynku/institucji, a ich minimalny zakres powinien obejmować określenie:

- potencjalnych problemów w sytuacji zagrożenia, których mogą doświadczać osoby z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami,
- szczegółowych wytycznych w zakresie systemów powiadamiania, dróg ewakuacji i indywidualnych planów ewakuacji (jeśli są tworzone).

Podczas przygotowywania procedur ewakuacji należy uwzględnić:

- rodzaj budynku/przestrzeni (liczbę kondygnacji, parametry dróg ewakuacyjnych, rodzaje stosowanych systemów powiadamiania),
- liczbę osób z niepełnosprawnościami mogących podlegać ewakuacji,
- rodzaj i stopień ich niepełnosprawności (a w związku z tym – ewentualną liczbę dodatkowych środków technicznych/urządzeń wspomagających ewakuację oraz liczbę osób asystujących).

Dobra praktyka

Przy opracowywaniu procedur ewakuacji należy pamiętać, że nie każda osoba z niepełnosprawnością jest w stanie samodzielnie poruszać się po budynku w wypadku wystąpienia zagrożenia.

Po zdiagnozowaniu potrzeb konkretnej osoby koniecznym może okazać się wyznaczenie osoby asystującej, odpowiedzialnej za pomoc w ewakuacji.

W każdym przypadku zaleca się wyznaczenie minimum 2-3 asystentek lub asystentów dla każdej osoby z niepełnosprawnością. Ma to na celu uniknięcie sytuacji, w której podczas wystąpienia zagrożenia osoba asystująca jest nieobecna, a osoba z niepełnosprawnością pozostawiona bez pomocy.

W zakresie obowiązujących w obiekcie lub podczas wydarzenia procedur ewakuacji konieczne jest przeszkolenie personelu, w szczególności z:

- odczytywania sygnałów alarmowych i sposobów wydostania się z obiektu,
- prowadzenia sprawnej ewakuacji z budynku, w tym pomocy osobom z niepełnosprawnościami (transfer z wózka na wózek ewakuacyjny, asysta),
- używania obowiązkowego sprzętu i akcesoriów ppoż. oraz dodatkowego sprzętu wspomagającego ewakuację (wózki/krzesła, materace, maty).

⚙ Dobra praktyka

Dobłą praktyką jest wyposażenie obiektu w urządzenia wspomagające ewakuację, które służą do bezpiecznej ewakuacji osób o ograniczonej możliwości poruszania się (np. użytkowniczek i użytkowników wózków, kobiet w ciąży, osób z czasową niepełnosprawnością, seniorów). Są to:

- wózki (krzesła) ewakuacyjne – stosowane do ewakuacji w pozycji siedzącej po schodach w dół lub w górę i w dół,
- materace ewakuacyjne – stosowane do ewakuacji w pozycji leżącej, przeznaczone dla osób, które nie mogą być ewakuowane za pomocą krzesła/wózka lub do miejsc, gdzie krzesło/wózek może być niewygodne w użyciu (np. na wąskich klatkach schodowych).

I. Standard zatrudnienia i organizacji pracy

Osoby z niepełnosprawnościami i innymi szczególnymi potrzebami muszą mieć prawo do pracy na zasadzie równości z innymi osobami, w otwartym, integracyjnym i dostępnym środowisku pracy, nie mogą też być dyskryminowane ze względu na niepełnosprawność czy szczególne potrzeby.

Przydatne dokumenty i opracowania

W procesie tworzenia dostępnego, inkluzywnego środowiska pracy warto stosować rozwiązania wypracowane przez specjalistki i specjalistów z Fundacji Aktywizacja i Fundacji Idea Rozwoju:

„Strategie zatrudnieniowe pracodawców prywatnych w Polsce”.

„Postaw na pracę. Poradnik dla pracodawców, o tym jak tworzyć dostępne miejsce pracy”.

Przydatne mogą być też publikacje opracowane w ramach projektu „Wypracowanie i upowszechnianie, we współpracy z partnerami społecznymi, modelu wsparcia osób niepełnosprawnych w środowisku pracy” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020:

„Osoba z niepełnosprawnością wzrokową w pracy. Poradnik dla pracodawców”.

„Osoba z niepełnosprawnością słuchową w pracy. Poradnik dla pracodawców”.

„Osoba z niepełnosprawnością ruchową w pracy. Poradnik dla pracodawców”.

„Osoba z niepełnosprawnością intelektualną w pracy. Poradnik dla pracodawców”.

Rozdział 1. Proces rekrutacji

Osoba biorąca udział w rekrutacji nie ma obowiązku informować o swojej niepełnosprawności. Należy więc tak zaplanować proces rekrutacji, aby był w jak największym stopniu dostępny dla wszystkich potencjalnych kandydatek i kandydatów.

Podczas rekrutacji na stanowiska w projektach finansowanych ze środków Programu należy:

- zapewnić możliwość komunikacji za pomocą różnych kanałów, np. pisemnie (np. e-mail, chat, komunikator internetowy), telefonicznie, osobiście w siedzibie instytucji rekrutującej,
- zapewnić możliwość spełnienia indywidualnych potrzeb danej osoby: asysty podczas dotarcia do budynku lub poruszania się po nim, tłumaczenia na język migowy, udostępnienia dokumentów w różnych formatach (np. Word).

Ogłoszenie rekrutacyjne

Podczas formułowania ogłoszenia należy unikać skomplikowanego, specjalistycznego słownictwa (np. naukowego, technicznego), chyba że jego znajomość wynika wprost z charakteru późniejszej pracy.

Ogłoszenie w formie elektronicznej (np. na stronie internetowej organizacji) musi być zgodne z wymaganiami Standardu dostępności cyfrowej.

Wymagania i zalecenia zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część V. Standard cyfrowy, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Dobra praktyka

Zalecane jest przygotowanie szczegółowego opisu wymagań związanych ze stanowiskiem pracy. Mogą mieć one istotne znaczenie w odniesieniu do możliwości i ograniczeń kandydujących osób.

Dobłą praktyką jest też informowanie osób kandydujących do pracy o widełkach płacowych obowiązujących na oferowanym stanowisku. Może to być szczególnie istotne dla osób z niepełnosprawnościami pobierających świadczenia rentowe, ponieważ wysokość wynagrodzenia może wpłynąć na otrzymywane świadczenie. Co więcej, publikacja widełek płacowych może znacząco przyciągnąć kandydatki i kandydatów oraz jest postrzegana jako praktyka budująca pozytywny wizerunek pracodawcy.

Poza formą elektroniczną, ogłoszenie rekrutacyjne warto publikować w prasie i umieszczać także na tablicach ogłoszeniowych w konkretnych instytucjach/ urzędach/jednostkach/uczelniach. Jeśli to możliwe, warto też wykorzystać dodatkowe kanały do rozpowszechniania ogłoszenia rekrutacyjnego (np. spoty w radiu, lokalnej telewizji lub na branżowym portalu informacyjnym).

Spotkania rekrutacyjne

Umawiając spotkanie należy zadać pytanie o indywidualne potrzeby danej osoby (np. asystę, tłumaczenie na PJM, pętlę indukcyjną, możliwość pokonywania schodów).

Spotkania rekrutacyjne należy organizować w pomieszczeniach dostępnych architektonicznie. Zalecenia dla dostępnych pomieszczeń określa niniejszy dokument – część VI. Standard architektoniczny, rozdz. 3.

Dostępność przestrzeni i funkcji.

Podczas spotkania rekrutacyjnego w miejscu jego prowadzenia nie powinien występować hałas lub inne potencjalnie drażniące bodźce (np. migające światło).

Rozmowa z osobą kandydującą powinna być prowadzona łatwym do zrozumienia językiem, bez przenośni i metafor. Słownictwo specjalistyczne powinno być stosowane tylko jeśli jest to konieczne z uwagi na charakter stanowiska pracy, którego dotyczy rekrutacja.

Jeśli podczas spotkania wykonywane są zadania rekrutacyjne z użyciem dokumentów w formie papierowej, muszą być one przygotowane zgodnie z wymaganiami Standardów dostępności.

Wymagania i zalecenia w tym zakresie zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część III. Standard informacyjno-promocyjny, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Jeśli podczas spotkania wykonywane są zadania rekrutacyjne na komputerze, należy zapewnić oprogramowanie lub dodatkowe urządzenia peryferyjne, umożliwiające danej osobie wykonanie tych zadań. Jeśli niwelowanie barier wymaga posługiwania się specjalistycznym, płatnym oprogramowaniem, możliwe jest używanie własnego sprzętu (np. laptopa, tabletu) osoby kandydującej.

⚙️ Dobra praktyka

Warto pytać osobę kandydującą na dane stanowisko o potrzeby w zakresie dostępności, które powinny być uwzględnione podczas rekrutacji/ rozmowy kwalifikacyjnej oraz czy nie ma przeciwwskazań do wykonywania określonych prac:

- jakie warunki w pomieszczeniu rekrutacji/w siedzibie instytucji są dla niej komfortowe,
- jakie narzędzia dostępności są dla niej odpowiednie (np. pętla indukcyjna, dokumenty w wersji cyfrowej lub powiększanej itp),
- czy osoba rozumie zakres obowiązków na stanowisku, na które kandyduje oraz czy nie ma przeszkód w ich wykonywaniu – warto uzyskać informacje, jakich zadań nie może wykonywać, jakie zadania (lub warunki) mogą powodować trudności z wykonywaniem pracy (np. brak możliwości skupienia się w dużej przestrzeni open-space), jakie są jej potrzeby w zakresie przystosowania stanowiska pracy.

Wyniki rekrutacji

Informacja o wynikach rekrutacji powinna być przekazywana łatwym do zrozumienia językiem, bez przenośni i metafor.

Publikowanie informacji na stronach internetowych instytucji musi odbywać się zgodnie ze Standardem cyfrowym.

Wymagania i zalecenia w tym zakresie zawarte są w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część V. Standard cyfrowy, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

⚙️ Dobra praktyka

Po zakończeniu procesu rekrutacji warto poinformować wszystkie osoby kandydujące, że rekrutacja została rozstrzygnięta. Dobrą praktyką jest także przekazywanie osobom, które nie zostały zatrudnione, informacji o tym, że nie zostali zatrudnieni i jakie były tego powody.

Rozdział 2. Organizacja pracy

Tworzenie inkluzywnego środowiska pracy w zespołach badawczych i rozwojowych poprawia efektywność i komfort wszystkich zatrudnionych osób, wspierając różnorodność i umożliwiając pełne wykorzystanie potencjału zespołu. W procesie jego zapewniania konieczne są:

- zapewnienie łatwego dostępu do wszystkich narzędzi i pomieszczeń, uwzględniającego osoby o różnych potrzebach – zalecenia w tym zakresie opisano w niniejszym dokumencie, w częściach: część VI. Standard architektoniczny, część VII. Standard produktów, sprzętu i infrastruktury,
- dostosowane stanowiska pracy: zapewnienie mebli i elementów wyposażenia, wspierających wygodę, bezpieczeństwo i możliwość skutecznej pracy wszystkich osób z zespołu – zalecenia w tym zakresie opisano w niniejszym dokumencie, w części IX. Standard zatrudnienia i organizacji pracy, rozdz. 3. Dostosowanie stanowiska pracy,
- wprowadzenie jasnego modelu komunikacji w zespole: zapewnienie dostępnych form przekazu, adekwatnych do potrzeb i możliwości wszystkich zatrudnionych osób,
- promowanie współpracy między członkiniami i członkami zespołu, w tym mentoring, integracja oraz inicjatywy rozwijające świadomość na temat potrzeb różnorodnych grup.

Rozdział 3. Dostosowanie stanowiska pracy

Jeśli miejsce pracy wymaga wprowadzenia dostosowań, pracodawca jest zobowiązany do ich wdrożenia. Niewprowadzenie niezbędnych usprawnień uważane jest za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy.

Dostosowanie środowiska pracy ma zawsze charakter indywidualny i powinno być przeprowadzone odpowiednio do potrzeb – możliwości i ograniczeń – danej osoby z niepełnosprawnością.

Dostosowanie środowiska pracy może polegać na:

- fizycznej adaptacji pomieszczeń/elementów wyposażenia (np. zabudowy meblowej) w miejscu pracy,
- wyposażeniu stanowiska w specjalistyczny sprzęt,
- dostosowaniu do potrzeb informacyjno-komunikacyjnych zatrudnionej osoby (np. wprowadzeniu możliwości chatu przez komunikator zamiast rozmów telefonicznych),
- wprowadzeniu nowych lub zmianie istniejących procedur (np. możliwości pracy zdalnej,

procedur ewakuacji osób z niepełnosprawnościami),

- organizacji wsparcia w pracy (np. możliwości korzystania ze wsparcia asystentki i asystenta zawodowego lub trenerki i trenera pracy),
- zapewnieniu dostępności cyfrowej dokumentów, strony internetowej i wewnętrznych systemów pracowniczych.

Działania wyrównawcze w zakresie dostępu osób z niepełnosprawnościami do otwartego rynku pracy polegają m.in. na rekompensowaniu pracodawcom dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem. Pracodawcy mogą więc ubiegać się o (Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych –Dz.U. 2024 poz. 44, art. 26-26e):

- zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem, w tym kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy, adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy czy kosztów zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek zatrudnionych osób oraz urządzeń technologii wspomagających,
- miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia i zwrot kosztów zatrudnienia pracownic i pracowników pomagających osobie z niepełnosprawnością w pracy oraz kosztów szkolenia tych pracownic i pracowników,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy.

II. Standard komunikacyjno-językowy

Rozdział 1. Niedyskryminujący przekaz

W komunikacji należy unikać przekazu dyskryminującego, ośmieszającego bądź utrwalającego stereotypy ze względu na niepełnosprawność (podobnie, jak inne przesłanki, takie jak płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, wiek lub orientację seksualną). Tam, gdzie jest to zasadne należy różnicować tematykę przekazu i sposoby komunikacji w zależności od oczekiwanych potrzeb odbiorczyń i odbiorców.

Dobra praktyka

Poniżej przedstawiono przykłady zalecanych działań w zakresie komunikacji:

- unikanie etykietowania – zamiast określeń takich jak „niepełnosprawny” stosowanie „osoba z niepełnosprawnością”, które stawia człowieka na pierwszym miejscu,
- neutralność językowa – unikanie negatywnych skojarzeń i określeń, np. „cierpiący na...” czy „przykuty do wózka” – lepiej powiedzieć „osoba poruszająca się na wózku”,
- różnorodność w materiałach filmowych, tekstowych i graficznych – przedstawianie osób z niepełnosprawnościami w różnych rolach społecznych (np. jako osoby eksperckie, pracownice i pracowników), a nie wyłącznie jako osoby korzystające pomocy,
- unikanie stereotypowego obrazowania – zamiast pokazywania osób z niepełnosprawnościami w kontekście współczucia, ukazywanie ich w zwykłych, codziennych sytuacjach (rodzinnych, zawodowych lub podczas realizacji pasji),
- eliminowanie założeń i unikanie generalizowania – traktowanie różnorodnych grup osób z szacunkiem, unikając przypisywania im z góry określonych cech, potrzeb czy aspiracji.

Rozdział 2. Upraszczenie przekazu

Prosty język

Prosty język to zrozumiała, przejrzysta i partnerska komunikacja oraz sposób organizacji tekstu, który zapewnia przeciętnej osobie szybki dostęp do zawartych w nim informacji, lepsze ich zrozumienie oraz skuteczne działanie na ich podstawie.

Prosty język należy stosować w:

- tekstach informacyjnych,
- regulaminach i umowach,
- komunikatach, ogłoszeniach (również rekrutacyjnych) i artykułach (poza naukowymi).

Teksty z użyciem języka prostego skierowane są do szerszego grona odbiorczyń i odbiorców (por. „[Jak przygotować dokumenty w prostym języku i tekście łatwym do czytania i zrozumienia – wytyczne](#)”). Prosty język to język dostępnościowy, który umożliwia wszystkim osobom w równym stopniu rozumienie tekstu.

Linki do publikacji o języku prostym znajdują się w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część III. Standard informacyjno-promocyjny, rozdz. 3. Materiały. Informacja pisana, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.

Tekst łatwy do czytania i zrozumienia (ETR)

Tekst łatwy do czytania i zrozumienia (ETR, ang. Easy-to-Read) to metoda adaptacji treści (np. dokumentów, informacji i komunikatów) do potrzeb i możliwości osób, które mają trudności w czytaniu i zrozumieniu przekazywanych komunikatów.

Tekst łatwy do czytania i zrozumienia tworzony jest dla osób, które mają trudności z przetwarzaniem informacji.

ETR należy umieszczać w broszurach, ulotkach, na stronach internetowych, uwzględniając w nich przede wszystkim podstawowe informacje o konkretnym wydarzeniu/działaniu lub informacje o danym produkcie projektu.

Odbiorczyniami i odbiorcami tekstów w ETR są lub mogą być (por. „[Jak przygotować dokumenty w prostym języku i tekście łatwym do czytania i zrozumienia – wytyczne](#)”):

- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
- osoby z niepełnosprawnością wzroku,
- osoby, które nie posługują się biegle językiem polskim (np. cudzoziemki i cudzoziemcy, osoby g/Głuche),
- osoby starsze,
- osoby, które mają trudności w uczeniu się.

Więcej informacji o tekstach ETR znajduje się w dokumencie „Standardy dostępności dla polityki spójności 2021–2027” – część III. Standard informacyjno-promocyjny, rozdz. 3. Materiały. Informacja pisana, stanowiącym Załącznik nr 2 do „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027”.